

Emlékezetbe idézés zajlik

Nádler István és a
Kisterem a Fiacon

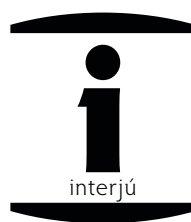
JANKÓ JUDIT

Párizs, 2017. X. 19–22.

forrás: Simon Zsuzsá

A New York-i Elisabeth Dee Galéria kiállításának logikus folytatása Nádler István fókuszba helyezése, vagy más ok is áll a háttérben?

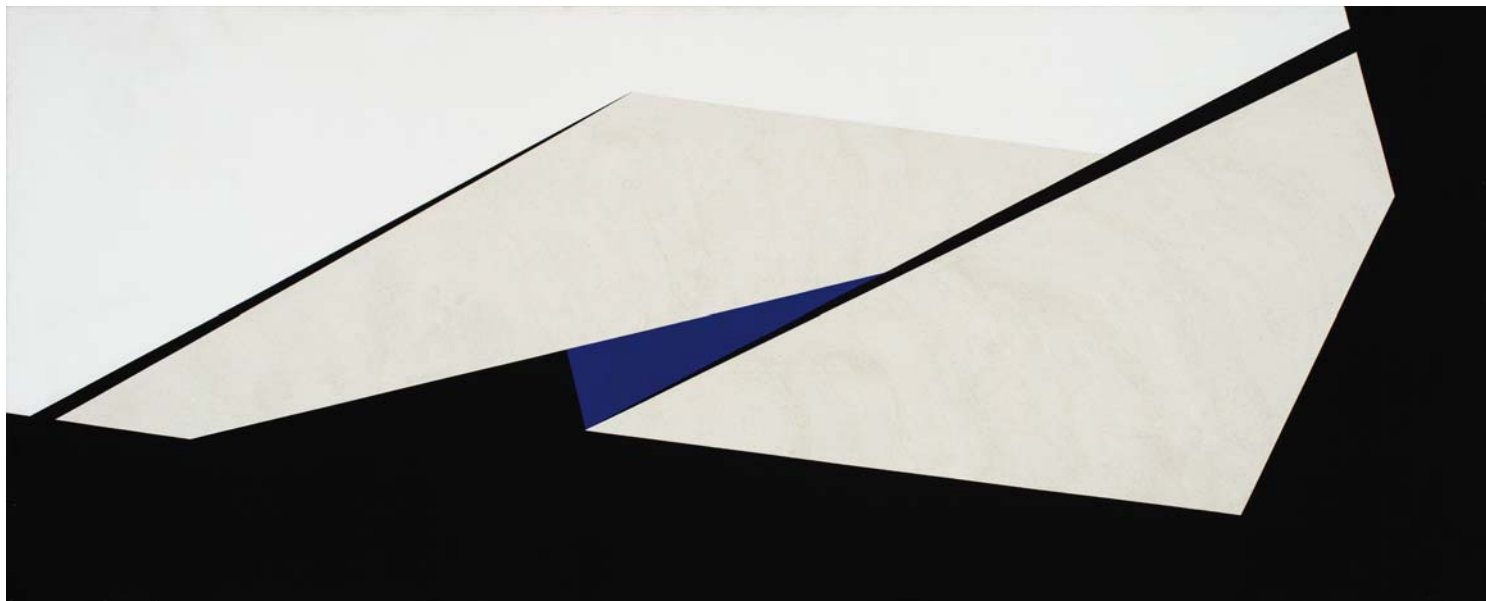
Amit mostanra megtanultam az „idősebb művészek életművének leporolása” műfajról, az leegyszerűsítve úgy hangzik: az újraértelmezés a legfontosabb része a munkának. Csak akkor tudod újra ráírni a figyelmet egy-egy művészre, ha amellett, hogy természetesen ismét kontextusba hozod a kortársaival, úgy mutatod be, hogy rácsodálkozzon egy mai, új szakembergárda is, akikre szükség van ahhoz, hogy az adott művész ismét intenzíven bekerüljön a művészeti diskurzusba. Az első lépés nem az eladás, és elsősorban nem is a magánygyűjtők felé irányul. Először galerista kollégák érdeklődnek, aztán múzeumok és kurátorok. Úgy is fogalmazhatok, hogy első körben egy új szakmai feldolgozás szükségeltetik, azután jön csak a közönség, majd a vevők. Csak úgy lehet magasabb szintre helyezni egy oeuvre-t, hogy újra bemutadod, beviszed az aktuális szakmai közegbe a te értelmezéssel, és a többiek hozzáteszik a magukét. A Fiac az ilyen újraértelmezéseket kiemelten támogatja, erre hozták létre a rediscovery-szekciójukat, ezen veszünk részt idén Nádler Istvánnal.

Nádler művészete az idő előrehaladtával folyton változott, és mindig jól alkalmazkodott a korszellemhez. Ő az a fajta művész, aki mindig meg tudott újulni. Több egyenrangú korszaka van, mindig izgalmas tudott lenni, érvényeset mondott korábban, és a jelenben is.

VALKÓ MARGIT: A neoavangárd generáció bemutatásával bibelődünk már egy ideje, s kétségtelen, hogy sokat lendített az ügyön Elisabeth Dee belépése a történetbe. Ami New Yorkban történt, az szerintem egy hiba nélküli, pozitív esemény, sokat dolgoztunk vele mindannyian, akik részt vettünk a projektben, odatettük magunkat, kvalitásos anyag ment ki. A generáció, a régi ipartervesek és Nádler is színvonalasan és megfelelően volt reprezentálva. Nem szeretnék itt most részletekbe belemenni, de tanulságos volt látni azt is, milyen pragmatikusan működik az amerikai galériás kommunikáció. Természetesen a vizualitás számít elsősorban, de összegyűjtöttek hozzá rengeteg információt, értelmezik, amit látnak. Nem tanulják meg harminc magyar művész életművét, de elmélyülnek a korszakban. Elisabeth is kétszer iderepült emiatt Magyarországra, időt szánt a téma megismerésére, tette, ami egy galerista dolga, hogy felelősen tudja képviselni a programját. Nádler István művei különösen érdeklők, hosszabb távú együttműködésben is gondolkozunk, a galériáján kívül a Frieze New Yorkon is kiállította Nádler, és eladások is történtek már. Ez egy hosszabb építkezés, még a kezdetén tartunk, sok lépés van hátra.

VALKÓ MARGIT

Jelenleg a nemzetközi művészeti világban a 60-as, 70-es években indult, hosszú pályáivet leíró művészek életművének újrakontextualizálása zajlik, ezzel párhuzamosan határozott figyelem irányul Kelet-Közép-Európa felé is, legfőképpen az újonnan kialakuló narratíva kelet-európai kapcsolódási pontjait keresve. A magyar neoavangárd generáció bemutatásában, nemzetközi szintre emelésében kiemelt szerepet visznek a gyorsan és rugalmasan reagáló magángalériák. A Kisterem Galéria októberben a párizsi Fiacon Nádler István művészetét bemutató standdal vesz részt, ennek kapcsán beszélgettünk a galéria vezetőjével, Valkó Margittal.

Fotó: Sulyok Miklós

NÁDLER ISTVÁN: *Levegőben*, 1977, vegyes technika, vászon, 80x200 cm

Nem először veszel részt a Fiacon ebben a szekcióban, mi a tapasztalatod, mi várható a jelenléttől?

V. M.: Ez egy izgalmas szekció, már a válogatás is nagyon érdekes. Érdeemes végignézni, kik voltak tavaly, és kiket láthatunk idén, ez fontos információkat rejtő lista. Az életmű-feldolgozások mellett a másik erős, sőt szerintem talán aktuálisabban még hangsúlyosabb fókuszai a művészeti világnak a női művészek. A világ vezető múzeumaiban mindenhol nőművészeti kiállítás volt és van, számos érdekes életmű kapott új fénytörést. Ebben a vonalban tökéletesen beleillett Keserü Ilona művészete, tavaly neki és Jovánovics Györgynek rendeztem egy hasonló miniretrospektívét. Hogy mi a hatás? Keserü Ilona munkáit látva a Fiacon, a Stephen Friedman londoni galéria átvesz egy válogatást tőlem, amit most össze a Frieze Mastersen Barbara Hepworth és Judy Chicago társaságában állít ki. Ezt nagyon nagy sikerként könyvelem el, a Frieze vásárlásnak nagyon komoly szakmai és műkedvelő közönsége van, rengeteg látogató láthatja, hogy milyen művek születhettek nagyjából egyidőben a világ különböző részein. Egy nagynevű londoni galéria könnyebben megoldja azt a problémát is, amire most nem szeretnék részletesen kitérni, hogy az alkotások minőségét az áraképzéssel is jelezni kell. Hepworth és Chicago árai a nemzetközi műtárgypiacon alapozódtak meg, sok-sok év alatt, életműjük jelentős gyűjteményekben található, nemcsak intézményi, de privát szinten is, míg Keserü Ilona

vagy Nádler István művei jelentős magyar magángyűjtemények ékei, itthon ismerjük és elismerjük őket, de ezeket a fantasztikus gyűjteményeket külföldön még kevésbé ismerhetik.

Van elég hozzáférhető mű a piacon?

V. M.: Nagy munka volt összegyűjteni annyi műtárgyat, amivel ki lehet lépni a nemzetközi szintre. Remélhetőleg, ha sikerük lesz, több is előjön a piac törvényei szerint, de nem csak ez a kulcskérdés most. Szintén fontos az oeuvre archívumát felépíteni. Keserü Ilona életműkatalógusának első kötete megjelent, és már tettünk lépéseket a következő időszak feldolgozására is. Most azon is dolgozunk, hogy Nádlernek is legyen egy minél teljesebb oeuvre-katalógusa, ami a szerteágazó életmű miatt nehéz, hiszen rengeteg mű került külföldre. Erre egyébként minden művész esetében szükség lenne, de azokra, akik a nemzetközi szintre is beléphetnének, hogy megmértessenek, hatványozottan igaz, hogy kell egy alapos és pontos nyilvántartás a műveikről.

A nőművészet feldolgozása évek óta zajlik, ebbe Keserü Ilona szépen be tudott illeszkedni. Nádler milyen trendbe illeszthető be a nemzetközi szinten?

V. M.: Ez az egész korszak érdekes, a 60-as, 70-es évek, minden, ami a Európa keleti felén történt. Ennek köszönhetően vagyunk jelen megint külön projektstandként a Viennacontemporaryn, ahol a közös Focusstandon vannak korai geometrikus papírmunkák Nádlerrel is, a standomon pedig egy nagyon jelentős korai festménye Jovánovics- és Erdély-művek társaságában. Úgy gondolom, Nádler korai festészete kiemelkedő minőségű, amit Ausztriában korábban gyakran láthattak, de mostanában nem volt erre sok lehetőség.

Kíváncsi vagyok a visszajelzésekre.

A korszak és benne néhány művész iránt töretlen az érdeklődés, párhuzamosan Bak Imrét említhetem. Mindkettőjük (Nádler és Bak) művészete fontos a 60-as évek magyar művészetének megértésében. Ők párhuzamosan haladtak akkor a világgal, mutassuk fel ezt újra, ismertessük meg őket, és beszéljünk róla, hogy ennyi idő elteltével mit jelent mindez egy új befogadói generáció számára! Nézzük őket új szemmel, mert meggyőződésem, hogy így is nagyon érvényesek!

Nádler esetében mennyire lehet alapozni a korábbi, 70-es évekbeli külföldi bemutatkozásokra?

V. M.: Ezek jó referenciák, de újra kell építeni a felmutatást. 1968-ban együtt utaztak Bak Imrével Stuttgartba, a Galerie Müller meghívására egy kiállításra, amikor párhuzamosan felfedezték a maguk számára a hard edge-et. Az ezt követő négy-öt év fontos szakasza mindkettőjük pályájának. Közeli, de mégis jól megkülönböztethető volt a munkásságuk, a kissé stilizált magyar vagy tájképi motívumokat felváltja az ipari környezet redukív ábrázolása. Természetesen Nádler esetében a hard edge sem pusztán az amerikai előkép átvétele volt, sokkal inkább egyfajta szintézise a német hard edge, a német-amerikai signal art és a francia Nouveau Réalisme elemeinek, amelyek franciaországi, olaszországi, németországi és svájci tanulmányúttjai során hatottak rá. Nem maradt geometrikus, elment a kísérleti gesztus irányába, majd részben zenei hatásokra, részben a korábbi művészettörténeti befolyásra következett a lágy, nonfiguratív, de

forró: Sulyok Miklós

NÁDLER ISTVÁN: *Vence*, 1970, akril, vászon, 110×80 cm

nagyon festői korszak, amikor az inspiráció egy másik világból is jön, és ez a spirituális befolyás azóta is megmaradt.

Nádler külföldi jelenléte egyik nézőpontból nézve szakaszos, másfelől bizonyos kapcsolatai végig megmaradtak. Hegyi

Lóránndal való barátsága és közös nemzetközi tevékenységük töretlen része volt az Új szensibilitás-kiállításoknak. Benne volt a nagy geometrikus absztrakt csapatban Bak Imrével, Hencze Tamással, Maurer Dórával együtt, akiket neves német kurátorok vittek fontos európai múzeumokba. Komoly és virulens

magyar gyűjtőkore mellett néhány külföldi műgyűjtő is végigkísérte a pályáját, van egy nemzetközi befogadottsága, láthatósága. De Nádler még magasabb szintre való, a legtetejére.